

УДК 811.161.2'233

Бондарчук К. С.

доц. НУ «Запорізька політехніка»

ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕНЬ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФАХОВОГО ТЕКСТУ

Поняття тексту в сучасній науці є одним із стрижневих, його використовують у структурній лінгвістиці, філології, філософії тексту. До лінгвістичних текстів належить фаховий науковий текст, важливими ознаками якого є цілісність, завершеність, зв'язність. У фахових текстах відображено наукові знання про об'єкти і явища зовнішнього світу; їх властивість – виробляти й номенувати нові знання. Проблематика українськомовних фахових текстів надзвичайно широка. Особливе місце посідають наукові розвідки щодо термінології. Мета нашого дослідження – визначити основні напрямки вивчення термінології з різних галузей знань.

В Україні на сьогодні існує декілька термінологічних центрів, серед яких – у Києві при Інституті української мови (керівник Л. Симоненко); у Львові при Національному університеті «Львівська політехніка», де заснований Технічний комітет стандартизації науково-технічної термінології (керівник Б. Рицар); у Харкові при НДПАСУкртрансгаз (керівник М. Гінзбург). Основними напрямками досліджень є теоретичні засади наукового тексту як джерела наукових знань (В. Шевченко, Л. Пшенична); аспекти вивчення фахової української мови (В. Дубічинський); синтаксис фахових текстів (М. Гінзбург) тощо. Особливе місце посідають дослідження щодо спеціальної лексики, яка є базовою в наукових текстах. Зокрема, проблеми класифікації спеціальної лексики (терміни, професіоналізми, номенклатурні знаки) вивчала О. Павлова; умотивованість терміна як передумову стандартизації науково-технічної термінології – З. Куньч; лексико-семантичні групи термінів у різних галузях знань – О. Мартиняк (Явище синонімії у термінологічній лексиці); Р. Микульчик (Синонімія термінів у фізичній терміносистемі); В. Лисенко (Синонімні прикметники в анатомічній термінології); О. Колган (Антонімія гірничої термінології); Н. Нікуліна (Явище полісемії в термінознавстві); Т. Конівіцька (Фразеологічні одиниці в системі економічної термінології) тощо. Останнім часом предметом вивчення є інноваційні галузі знань. Зокрема, досліджено

становлення терміносистеми гендерної лінгвістики (О. Чуєшкова); структурний аналіз сучасної української ракетно-артилерійської термінології (К. Панасюк); активність інноваційних процесів у словниковому складі сучасних мас-медіа (Н. Поліщук) та ін.

На нашу думку, особливо актуальним є питання вивчення та повернення до активного вжитку так званих «репресованих» термінів, тобто тих, які в 30 - х роках ХХ ст. були вилучені безпідставно, з ідеологічних міркувань задля насаджування російської мови. Висвітлення цієї проблеми сприяє унормуванню української технічної термінології, а саме: повернення силоміць вилучених терміноодиниць, створення нових термінів за українськими словотвірними моделями, зокрема за допомогою суфіксів - альн- (*гальмувальний, фільтрувальний*); -івн- (*гамівний, руйнівний*); -овання (*устаткування, штамповання*); -льн- (*різальний*); -овн- (*застосовний*).

Отже, українськомовні фахові тексти є предметом досліджень багатьох науковців, які сприяють унормуванню української фахової мови. Це стосується теоретичних засад термінознавства, нормування та стандартизації термінології, вивчення лексико-семантичних груп терміноодиниць, класифікації спеціальної лексики, інноваційних процесів у сучасній термінології. Важливим напрямом, на наш погляд, є висвітлення проблеми повернення «репресованих» термінів, спеціальної лексики відповідно до українських словотвірних моделей.